

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

3.1.1 การศึกษากระบวนการพัฒนาผู้นำเกษตรกรในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำเนินการในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 5 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ลัวะ ลีซู มูเซอ ไทลื้อ ดาราอั้ง

- 1) คัดเลือกผู้นำเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ที่ครอบคลุมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้นำเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา
- 2) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักวิจัย นักพัฒนา สมาชิกในชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำเกษตรกร โดยใช้แบบสอบถามถึงโครงสร้าง หรือการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผู้นำเกษตรกร ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาผู้นำเกษตรกร
- 3) เก็บข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำเกษตรกรที่มีบทบาทโดดเด่นในการขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่น่าเคารพเชื่อถือของคนในชุมชน มีจิตสาธารณะ พร้อมเป็นหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้แบบสอบถามถึงโครงสร้าง มีประเด็นคำถามประกอบด้วย
 - การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้นำเกษตรกร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อุปนิสัย ทักษะคติในด้านความเป็นผู้นำประสบการณ์ด้านเกษตรและอื่นๆ กิจกรรมทางการเกษตรและบทบาททางสังคม
 - รูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้นำเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย
 - ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาผู้นำเกษตรกรของ สวพส.

รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อเรียนรู้พฤติกรรม ลักษณะนิสัย และภาวะความเป็นผู้นำของเกษตรกร ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางการเกษตร การเข้าร่วมการประชุม กิจกรรมจิตอาสา และการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชนเผ่า เป็นต้น

- 4) สรุปแนวทางการพัฒนาผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม

3.1.2 การทดสอบกระบวนการพัฒนาผู้นำเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วมในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำเนินการในปี พ.ศ. 2563-2564 จำนวน 5 ชาติพันธุ์ ได้แก่ กะเหรี่ยง คนไทยพื้นเมือง ม้ง อาข่า และเมี่ยน

- 1) คัดเลือกกลุ่มพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากลักษณะทางภูมิสังคม ความพร้อมในการพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น ระบบสื่อสาร ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทักษะการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งความสนใจของนักพัฒนาในฐานะผู้ใช้ประโยชน์ร่วม
- 2) สนทนากลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับนักพัฒนาและเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ในการตรวจสอบความสอดคล้องกับปัญหา ความจำเป็น บริบทของพื้นที่ศึกษา พร้อมทั้งชี้แจงขั้นตอน/กระบวนการทำงานให้ทุกฝ่ายเห็นภาพการดำเนินงานร่วมกัน ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย และจัดทำข้อสรุปกระบวนการพัฒนาความรู้ที่จะให้ผู้นำเกษตรกร

กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงานต้นแบบ การศึกษาเป็นกลุ่ม หรือ การศึกษาด้วยตนเอง เพื่อเป็นคู่มือในการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

- 3) ทดสอบกระบวนการพัฒนาผู้นำเกษตรกรที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของเกษตรกรแต่ละกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมตามแผนที่วางไว้
- 4) ประเมินการเรียนรู้ร่วมกับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและนักพัฒนา เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของเกษตรกร
- 5) สรุปกระบวนการพัฒนาผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของเกษตรกร

3.1.3 การสำรวจรูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ได้แก่ ประเพณีและวัฒนธรรม หัตถกรรม และอาหาร เป็นต้น จำนวน 5 ชาติพันธุ์ ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง คนไทยพื้นเมือง ลีซู และลัวะ

- 1) รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแหล่งต่างๆ และสำรวจรูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีต่างๆ ของชุมชน และการสัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้นำชุมชน หรือผู้อาวุโส
- 2) สรุปกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย

ดำเนินการในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 18 แห่ง และพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 1 แห่ง ดังนี้

จังหวัด	พื้นที่วิจัย	ชื่อสถานที่	ชาติพันธุ์
แม่ฮ่องสอน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ห้วยฮะ อ.ปาย	ลีซู มูเซอ
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปางหินฝน อ.แม่แจ่ม	ม้ง ลัวะ กะเหรี่ยง
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ดอยปุย อ.เมือง	ม้ง
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ป่าแป๋ อ.แม่แตง	ลีซู คนไทยพื้นเมือง
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ผาแดง อ.แม่แตง	มูเซอ
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปางมะโฮ อ.เชียงดาว	มูเซอ คนไทยพื้นเมือง
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปางแดงใน อ.เชียงดาว	ดาราอั้ง อาข่า

จังหวัด	พื้นที่วิจัย	ชื่อสถานที่	ชาติพันธุ์
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ฟ้าสวย อ.เชียงดาว	ลีซู
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ป่าเกี๊ยะใหม่ อ.เชียงดาว	ลีซู มูเซอ
เชียงใหม่	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ห้วยโป่งพัฒนา อ.เชียงดาว	ลีซู มูเซอ
เชียงราย	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง วาวี อ.แม่สรวย	ลีซู อาข่า
น่าน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง แม่จริม อ.แม่จริม	คนไทยพื้นเมือง
น่าน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ขุนสถาน อ.น่าน้อย	ม้ง
น่าน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ถ้ำเวียงแก้ว อ.สองแคว	ไทลื้อ
น่าน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง วังใต้ อ.สองแคว	ไทลื้อ
น่าน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปางยาง อ.ปัว	ลัวะ
น่าน	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง บ่อเกลือ อ.บ่อเกลือ	ลัวะ คนไทยพื้นเมือง
กำแพงเพชร	สวพส.	โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง คลองลาน อ.ชาณุวรลักษบุรี	ลัวะ คนไทยพื้นเมือง
เชียงใหม่	โครงการหลวง	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา	กะเหรี่ยง

3.3 ระยะเวลาการดำเนินงาน

ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2564 ถึง 31 ธันวาคม 2565 (เนื่องจากการขอขยายเวลาในการดำเนินงานวิจัย
เพิ่มอีก 3 เดือน จากเดิมสิ้นสุดการดำเนินงานในวันที่ 30 กันยายน 2565 เป็น 31 ธันวาคม 2565)